

CONSEIL BRUXELLOIS DES PERSONNES
EN SITUATION DE HANDICAP

BRUSSELSE RAAD VOOR PERSONEN
MET EEN HANDICAP

INITIATIEFADVIES

**Voorziening opgezet door Iriscare voor
de terugbetaling van
individuele technische hulpmiddelen
en mobiliteitshulpmiddelen**

Advies aangenomen door de RPH op

30 januari 2026

BRUSSELSE RAAD VOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP

Bischoffsheimlaan 26 - 1000 Brussel

Tel. : 02/205.68.68 - brupartners@brupartners.brussels

<https://www.brupartners.brussels/nl/brusselse-raad-voor-personen-met-een-handicap>

1. Vooraf

Ingevolge de zesde Staatshervorming onderging het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een belangrijke overdracht van bevoegdheden op het vlak van hulp aan personen met een handicap, in het bijzonder de overdracht van de terugbetaling van individuele technische hulpmiddelen en mobiliteits-hulpmiddelen van de dienst PHARE naar de nieuwe instelling van openbaar nut Iriscare. Deze overdracht, die geleidelijk aan van kracht werd, ging gepaard met de goedkeuring van nieuwe besluiten door het verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, met als doel de procedures en interventiemodaliteiten opnieuw te definiëren.

De Brusselse Raad voor Personen met een handicap (hierna "de Raad") heeft, zowel vanwege zijn leden als vanwege actoren op het terrein, talrijke vragen over de concrete tenuitvoerlegging van deze nieuwe bepalingen ontvangen.

De **Raad** stelt vast dat de nieuwe bepalingen in de praktijk een hoofdzakelijk medische benadering van handicaps versterken. Beslissingen inzake mobiliteitshulpmiddelen zijn grotendeels op de evaluatie van de beperkingen gebaseerd, zodat er minder rekening wordt gehouden met het levensproject, autonomie, sociale participatie en vrije keuze van de levenswijze. Volgens de **Raad** strookt deze benadering niet met de beginselen van het sociaal model van een handicap en met de verbintenissen die België krachtens het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap is aangegaan, met name wat persoonlijke mobiliteit en zelfstandig leven betreft.

De **Raad** eist dat deze nieuwe bepalingen zich zouden toespitsen op gelijke kansen en de reële vermogens van personen met een handicap, eerder dan op een strikt medische benadering. Volgens de voorbeelden in dit initiatiefadvies zouden personen in een rolstoel of met een ander soort handicap dezelfde mogelijkheden inzake activiteiten en zelfstandigheid als valide personen moeten hebben, of het er nu om gaat zich snel vooruit te bewegen, hooggelegen voorwerpen te bereiken of volledig aan het maatschappelijk en beroepsleven deel te nemen. De benadering moet gericht zijn op het wegnemen van belemmeringen en het bevorderen van de aanpassing van omgevingen, zodat elk individu vrij zijn levenskeuzes kan maken en zijn onafhankelijkheid kan ontwikkelen.

De **Raad** vraagt dat er stelselmatig rekening wordt gehouden met alle noodzakelijke redelijke aanpassingen en inrichtingen, zodat iedereen op gelijke voet met andere burgers kan leven, ongeacht de handicap en specifieke behoeften.

Bovendien weigert de **Raad** dat deze nieuwe bepalingen om budgettaire redenen of omwille van het ontbreken van een volwaardige regering, zich tot een sequentiële of restrictieve analyse beperken, een opvatting die volstrekt onaanvaardbaar is. Elke poging om de nieuwe bepalingen te vertragen of te beknotten onder het voorwendsel van financiële of politieke beperkingen, zou niet kunnen rechtvaardigen dat de rechten en de autonomie van personen met een handicap worden ondermijnd. De **Raad** merkt in het bijzonder een duidelijk onevenwicht op tussen enerzijds het kader dat van toepassing is op de individuele hulpmiddelen voor inclusie, dat vrij gedetailleerd en omlijnd is, en anderzijds het kader dat betrekking heeft op de mobiliteitshulpmiddelen, dat fragmentarisch en onvolledig blijft. Dit verschil in behandeling, dat al in de uitwisselingen met Iriscare en binnen de technische werkgroepen naar voren is gekomen, leidt tot een juridische en administratieve onzekerheid die nadelig is voor de betrokkenen.

De **Raad** werd erop gewezen dat het ontbreken van duidelijke regels betreffende de indiening van aanvragen, verwerkingstermijnen, afwijkings- en beroepsprocedures voor mobiliteitshulpmiddelen tot

gevolg heeft dat een groot deel van de verantwoordelijkheid bij de dienstverleners en de verzekeringsmaatschappijen wordt gelegd, zonder dat personen met een handicap over volledige en begrijpelijke informatie over de uitkomst van hun dossier beschikken.

Tot slot wenst de **Raad** te wijzen op de toegenomen complexiteit van de procedures, in combinatie met budgettaire beperkingen en regels die van Gewest tot Gewest verschillen, waardoor sommige verstrekkers van mobiliteitshulpmiddelen zich afvragen of ze hun activiteiten naar Brusselaars toe die in een gewone omgeving leven, nog wel kunnen voortzetten. De **Raad** meent dat deze situatie een reëel risico op een onderbreking van de toegang tot mobiliteitshulpmiddelen inhoudt en bijgevolg op een rechtstreekse aantasting van het recht op zelfstandig leven.

2. Getuigenissen en bemerkingen

De **Raad** heeft een aantal concrete voorbeelden ontvangen van de gevolgen van de nieuwe voorziening voor het dagelijks leven van de betrokkenen. Deze situaties zijn geen alleenstaande gevallen of marginale misbruiken: ze weerspiegelen systemische functiestoornissen die personen met een handicap voor onmogelijke keuzes plaatsen.

De **Raad** werd gewezen op de terughoudendheid van Iriscare om het systeem van rolstoelliften toe te kennen, terwijl deze voorziening onontbeerlijk is om personen met een handicap toegang te geven tot huishoudelijke apparatuur, tot kantoor en tot andere plaatsen die van essentieel belang zijn voor hun onafhankelijkheid. Wat vooral omstreden is, is het feit dat volgens de huidige nomenclatuur enkel personen met een handicap die zelfstandig zijn of een beroepsactiviteit hebben de terugbetaling kunnen verkrijgen van dit liftstelsel om toegang tot deze uitrustingen te krijgen. Impliciet sluit dit alle andere personen uit, van wie wordt aangenomen dat ze voor hun activiteiten bepaalde hoogtes niet hoeven te bereiken. Deze beperking vergroot echter hun afhankelijkheid, zowel thuis als daarbuiten, een aspect waarmee in de evaluatie geen rekening wordt gehouden.

In deze context vraagt de **Raad** om het begrip "aangepaste" of "niet-aangepaste" woningen uit de toewijzingscriteria te schrappen, gezien er geen enkele precieze definitie bestaat en slechts weinig woningen in Brussel aan alle kenmerken van een zogenaamde aangepaste woning zouden kunnen voldoen. Dit uit oude referentiesystemen overgeërfde onderscheid kan niet rechtvaardigen dat de toegang tot uitrustingen die van essentieel belang zijn voor het zelfstandig wonen van personen met een handicap, wordt beperkt.

De **Raad** benadrukt nogmaals dat het niet alleen om verplaatsingen binnen de woning gaat, maar ook om het waarborgen van de onafhankelijkheid van personen in de samenleving in het algemeen, ook voor alledaagse activiteiten zoals in alle veiligheid de straat oversteken, boodschappen doen, naar het werk gaan of gaan stemmen.

De **Raad** dringt er derhalve op aan dat de toekenning van een elektrische ziteenheid niet afhankelijk mag zijn van het begrip van aangepaste woning, om zo personen met een handicap in staat te stellen volledig en onafhankelijk in hun woning en in de maatschappij te leven.

Zelfs wanneer ze met een elektronische rolstoel met een elektrische ziteenheid zijn uitgerust, kunnen deze personen bepaalde huishoudelijke apparaten niet bereiken of op dezelfde hoogte met hun omgeving interageren. Toch wordt de toekenning van dergelijke aanpassingen in vraag gesteld omdat de motorische beperkingen niet als "voldoende significant" zouden worden beoordeeld. Deze logica leidt tot een paradoxale situatie: men zou functioneel beperkter moeten zijn om steun te verkrijgen

die juist een verlies van autonomie zou kunnen voorkomen. Andere getuigenissen wijzen op een extreem restrictieve opvatting van het sociale nut van mobiliteitshulpmiddelen. Alledaagse situaties zoals betalen aan een te hoog loket, naar een stemlokaal gaan, deelnemen aan vergaderingen van verenigingen, uitoefenen van vrijetijdsactiviteiten of op vakantie gaan, worden impliciet als secundair of zelfs bijkomstig beschouwd. De **Raad** werd aangesproken op het feit dat, bij gebrek aan aangepaste hulpmiddelen, sommigen geleidelijk afzien van alle activiteiten buitenshuis, niet omdat ze daarvoor kiezen, maar omdat de huidige voorziening deze aspecten niet als een integraal onderdeel van een onafhankelijk en burgerlijk leven erkent.

Daarnaast heeft de **Raad** getuigenissen ontvangen aangaande de fysieke gevolgen die door de evaluatiecriteria worden genegeerd. Voor sommigen veroorzaakt het voortdurend optillen van hun hoofd om met iemand te spreken die rechtop staat chronische pijnen, spiersamentrekkingen en verlammende vermoeidheid. Met deze factoren, die nochtans cruciaal zijn voor de gezondheid en sociale participatie op lange termijn, wordt zelden rekening gehouden in de analyse van de behoeften, alsof het om een aanvaardbaar ongemak in plaats van om een uitsluitingsfactor zou gaan.

Verscheidene van de gemelde situaties onthullen een diepgaande incoherentie in de toepassing van de regels. Sommige ziekenfondsen aanvaarden argumenten die gebaseerd zijn op sociale inclusie en burgerparticipatie, terwijl andere deze stelselmatig verwerpen. Verstrekkers van mobiliteitshulpmiddelen die geconfronteerd worden met een groeiende administratieve last en onduidelijke criteria, proberen de procedures te versnellen zonder altijd de tijd te hebben die nodig is om een volledige motivatie te ontwikkelen. In deze context zien personen met een handicap die niet over de middelen, energie of vaardigheden beschikken om zichzelf te verdedigen, hun kansen om passende hulp te krijgen aanzienlijk verkleind.

De **Raad** werd gewezen op enkele bijzonder zorgwekkende noodsituaties. Personen van wie de rolstoel het einde van zijn levensduur heeft bereikt of ernstige gebreken vertoont, moeten wachten op een formele beslissing voordat er enige levering of aanpassing kan plaatsvinden, zonder mogelijkheid op een voortijdige aankoop. Deze wachttijd, die soms als gevolg van slecht ingevoerde of verkeerd begrepen procedures wordt verlengd, stelt de betrokkenen bloot aan het risico dat ze van de ene dag op de andere zonder mobiliteitshulpmiddelen komen te zitten, met onmiddellijke gevolgen voor hun vermogen om zich te verplaatsen, te werken of thuis te wonen.

Tot slot werd de **Raad** aangesproken over situaties waarin personen met volledige handelingsbekwaamheid hun recht op toestemming wordt ontnomen. Personen die om mobiliteitsredenen vrijgesteld zijn van handtekening, kunnen de vereiste documenten niet elektronisch ondertekenen of nagaan of hun aanvraag correct werd ingediend. Ze zijn dus afhankelijk van derden voor beslissingen die hun autonomie rechtstreeks beïnvloeden, zonder garantie op transparantie of controle over het proces.

Op zichzelf genomen kunnen deze situaties anekdotisch lijken. In werkelijkheid zijn het krachtige indicatoren van de concrete gevolgen van een onvoldoende ontwikkeld regelgevend kader, waarin de administratieve logica voorrang heeft op de realiteit van het dagelijks leven.

Ze tonen de zeer concrete effecten van een voorziening die mobiliteitshulpmiddelen niet volledig als essentiële hefboomen voor sociale participatie, gelijke kansen en zelfstandig leven erkent. De **Raad** is van mening dat deze situaties om een structureel politiek en administratief antwoord vragen, eerder dan om gerichte aanpassingen geval per geval, met het risico dat ongelijkheden en inbreuken op de fundamentele rechten blijven bestaan.

3. Aanbevelingen

Ten aanzien van deze bevindingen doet de **Raad** de volgende voorstellen, gebaseerd op de bevindingen die binnen de Raad werden gedeeld, de werkzaamheden van de bevoegde werkgroepen en de uitwisselingen met de actoren op het terrein.

1. Transparantie van het aanvraagtraject voor mobiliteitshulpmiddelen op maat waarborgen

De **Raad** vraagt dat personen met een handicap toegang krijgen tot alle documenten die tussen het ziekenfonds, het multidisciplinair college en de dienstverlener worden uitgewisseld, met een systematische toezending van kopieën.

De **Raad** dringt erop aan dat deze transparantie doeltreffend en systematisch zou zijn, zodat elke persoon met een handicap het verloop van zijn aanvraag kan volgen, de genomen beslissingen kan begrijpen en over alle informatie kan beschikken die hij nodig heeft om zijn rechten uit te oefenen. Hij benadrukt dat volledige toegang tot de documenten die tussen het ziekenfonds, het multidisciplinair college en de dienstverlener worden uitgewisseld van essentieel belang is om billijkheid te waarborgen, onbegrip te voorkomen en elke ondoorzichtigheid in het proces te vermijden. Deze maatregel draagt ertoe bij om het vertrouwen in het systeem en de autonomie van de begunstigen te versterken door hen in staat te stellen actief aan het beheer van hun dossier deel te nemen.

2. Een formele ontvangstbevestiging invoeren

De **Raad** vraagt dat er een ontvangstbevestiging naar de aanvrager en de verstrekker van mobiliteitshulpmiddelen wordt verstuurd zodra het multidisciplinair college van Iriscare het dossier heeft ontvangen, waarin wordt aangegeven of het dossier volledig is en waarin een indicatieve verwerkingstermijn wordt vermeld.

De **Raad** vraagt dat deze ontvangstbevestiging systematisch en formeel gebeurt, zodat de persoon met een handicap en de verstrekker van mobiliteitshulpmiddelen onmiddellijk op de hoogte van de stand van zaken van hun dossier zijn. Deze ontvangstbevestiging moet aangeven of het dossier volledig is of verduidelijken welke elementen ontbreken, en een indicatieve verwerkingstermijn vermelden zodat de aanvrager zijn stappen kan plannen en op zijn behoeften kan anticiperen. De **Raad** benadrukt dat deze praktijk de transparantie en voorspelbaarheid van het aanvraagtraject vergroot, de onzekerheid vermindert en ertoe bijdraagt om de gelijke toegang tot hulpmiddelen te waarborgen, en tegelijkertijd de coördinatie tussen de aanvrager, de verstrekker van mobiliteitshulpmiddelen en het multidisciplinair college vergemakkelijkt.

3. Uitdrukkelijk in de mogelijkheid van afwijkende aanvragen voor mobiliteitshulpmiddelen voorzien

De **Raad** wenst dat uitdrukkelijk wordt voorzien in de mogelijkheid om afwijkende aanvragen in te dienen, met name in noodgevallen of wanneer het aangevraagde hulpmiddel, hoewel het niet in de nomenclatuur is opgenomen, van essentieel belang is voor de zelfstandigheid en de sociale inclusie van de persoon met een handicap.

De **Raad** benadrukt dat deze afwijkende aanvragen van essentieel belang zijn om ervoor te zorgen dat er rekening wordt gehouden met de specifieke behoeften van de begunstigen, zelfs indien het gevraagde hulpmiddel niet binnen het strikte kader van de nomenclatuur valt. Hierdoor kunnen

situaties worden voorkomen waarin personen verstoken zouden blijven van essentiële middelen voor hun mobiliteit of sociale participatie, en kan worden gewaarborgd dat het systeem reactief, flexibel en op de werkelijke behoeften van personen met een handicap gericht blijft.

4. Het recht erkennen van personen met een handicap om bijlage 19ter te raadplegen, te verstaan en te ondertekenen

De **Raad** vraagt dat personen met een handicap het recht zouden hebben om bijlage 19ter te raadplegen, te verstaan en te ondertekenen, op dezelfde manier als de verstrekker van mobiliteitshulpmiddelen, na een redelijke termijn om er kennis van te nemen.

Deze maatregel is bedoeld om de transparantie en de daadwerkelijke deelname van de begunstigde aan alle fasen van de procedure te waarborgen, en ervoor te zorgen dat hij wordt geïnformeerd over en betrokken bij de beslissingen betreffende zijn uitrusting en autonomie.

De **Raad** benadrukt dat dit recht bijdraagt tot de versterking van de autonomie, rechtszekerheid en gelijke behandeling van personen met een handicap.

5. Toegankelijke modaliteiten voor elektronische ondertekening voorzien

De **Raad** roept op om in aangepaste en toegankelijke modaliteiten voor elektronische ondertekening te voorzien, met name voor personen die van handgeschreven ondertekening zijn vrijgesteld, om hun weloverwogen toestemming en volledige informatie te waarborgen.

Deze bepaling stelt personen met een handicap in staat hun rechten ten volle uit te oefenen en actief aan de administratieve procedure deel te nemen, en terzelfder tijd rekenen te houden met hun specifieke behoeften en de beschikbare technologische hulpmiddelen. Ze draagt ertoe bij billijkheid en digitale inclusie in het aanvraagtraject voor mobiliteitshulpmiddelen te verzekeren.

6. Het recht om beslissingen aan te vechten uitdrukkelijk herstellen

De **Raad** vraagt om een duidelijk en doeltreffend recht om beslissingen aan te vechten te herstellen, zowel vóór het multidisciplinair college van Iriscare als via gerechtelijke weg.

Het doel van deze maatregel is de rechtszekerheid van de begunstigten te waarborgen en ervoor te zorgen dat alle personen met een handicap hun rechten kunnen laten gelden ingeval van weigering of onenigheid.

In dit verband stelt de **Raad** vast dat de situatie met betrekking tot de beroepsmogelijkheden voor mobiliteitshulpmiddelen, met name de toekenning van rolstoelen, niet duidelijk is. Het lijkt erop dat de informatie die beschikbaar is voor personen met een handicap ontoereikend is, en dat de kanalen voor bezwaar of beroep niet duidelijk gedefinieerd zijn. Dit gebrek aan duidelijkheid leidt tot ondoorzichtigheid en rechtsonzekerheid, wat de mogelijkheden van begunstigten om hun rechten te doen gelden kan beperken.

De **Raad** beveelt aan om onmiddellijk duidelijkheid te scheppen, met toegankelijke en transparante beroepsprocedures, om ervoor te zorgen dat de rechten van personen met een handicap daadwerkelijk worden nageleefd. Het is derhalve van essentieel belang dat begunstigten worden geïnformeerd over hun rechten en over toegankelijke en doeltreffende kanalen beschikken om deze aan te vechten.

7. Zoals voorheen de levering van materiaal met persoonlijke tenlasteneming van de geweigerde aanpassingen toestaan, met de mogelijkheid van latere terugbetaling

De **Raad** vraagt dat, zoals voorheen, het materiaal kan worden geleverd zelfs als bepaalde aanpassingen werden geweigerd, met de mogelijkheid voor de persoon om deze aanpassingen tijdelijk zelf te financieren en om later een terugbetaling te vragen.

Het doel van deze maatregel is om vertragingen bij de toegang tot essentiële uitrustingen voor zelfstandig leven te voorkomen en ervoor te zorgen dat administratieve besluiten de dagelijkse deelname van personen met een handicap aan de samenleving niet belemmeren.

8. Ervoor zorgen dat personen met een handicap dezelfde toegang hebben als een verstrekker van mobiliteitshulpmiddelen tot informatie over de begrotingsenveloppe voor onderhoud en herstellingen

De **Raad** dringt erop aan dat personen met een handicap dezelfde toegang tot informatie over de begroting voor onderhoud en herstellingen van mobiliteitshulpmiddelen als een verstrekker van mobiliteitshulpmiddelen zouden hebben.

Dit zorgt voor een volledige transparantie inzake het gebruik van de middelen en stelt de begunstigen in staat om het onderhoud van hun materiaal te voorzien en te plannen en om actief tot het beheer van hun hulpmiddelen bij te dragen.

9. De blijvende leemten in de wetgeving inzake individuele steunmaatregelen voor inclusie opvullen

De **Raad** dringt erop aan dat de blijvende leemten in de wetgeving betreffende individuele steunmaatregelen voor inclusie worden opgevuld, om met name de begunstigen tegen de gevolgen van de overdracht van schuldvorderingen te beschermen, zodat niemand ertoe zou worden gedwongen om kosten voor te schieten die hij niet kan betalen.

Deze maatregel is van essentieel belang om ervoor te zorgen dat de steunmaatregelen daadwerkelijk toegankelijk en beveiligd zijn, en om te voorkomen dat financiële obstakels de autonomie en de participatie van personen met een handicap in de weg staan.

Met dit initiatiefadvies wil de **Raad** er nogmaals op wijzen dat mobiliteitshulpmiddelen en individuele technische hulpmiddelen essentiële hefboomen voor het recht op zelfstandig leven en sociale inclusie zijn. Ze stellen personen met een handicap niet alleen in staat om zich veilig in hun woonomgeving te verplaatsen, maar ook om toegang te krijgen tot de openbare ruimte, werkplekken, diensten, onderwijs en alle activiteiten die ten grondslag liggen aan volwaardige burgerparticipatie.

In dit verband benadrukt de **Raad** het belang van een systeem van toekenning dat transparant en voorspelbaar is en aangepast aan de realiteit van de betrokken personen. Vertragingen in de toegang, administratieve complexiteit of gebrek aan duidelijke informatie hebben een directe impact op de levenskwaliteit, gezondheid, onafhankelijkheid en soms zelfs waardigheid van personen.

Deze voorzieningen mogen niet als louter praktische uitrustingen worden beschouwd : ze zijn een voorwaarde voor de effectieve uitoefening van de fundamentele rechten, zoals gewaarborgd door het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap en door de

verbintenissen die het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op het vlak van gelijke kansen en non-discriminatie is aangegaan.

Daarom verzoekt de **Raad** de bevoegde overheden om het regelgevend kader en de huidige praktijken te herzien om procedures te waarborgen die :

- Duidelijk, toegankelijk en verstaanbaar zijn voor alle gebruikers ;
- Eerlijk, op objectieve criteria gebaseerd en coherent toegepast zijn ;
- Snel en proportioneel zijn, waarbij onnodige vertragingen bij het verlenen van essentiële hulpmiddelen worden voorkomen ;
- In overeenstemming zijn met de internationale verbintenissen die het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is aangegaan, in het bijzonder met betrekking tot het recht op autonomie, sociale participatie en inclusie.

De **Raad** benadrukt ook de noodzaak van een regelmatige monitoring van de praktijken, een constructieve dialoog met de actoren op het terrein en een aanpak die gericht is op de reële behoeften van personen met een handicap, om ervoor te zorgen dat hun rechten effectief, humaan en respectvol worden uitgeoefend.

*
* *
*